

Eduskunnan vastaus hallituksen esitykseen laiksi asumiseen perustuvan sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnalle on annettu hallituksen esitys n:o 255/1998 vp laiksi asumiseen perustuvan sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta annetun lain muuttamisesta. Eduskunta, jolle

sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunta on antanut asiasta mietintönsä n:o 29/1998 vp, on hyväksynyt seuraavan lain:

Laki

asumiseen perustuvan sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan asumiseen perustuvan sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta 30 päivänä joulukuuta 1993 annetun lain (1573/1993) 4, 5 ja 7 §, 8 §:n 2 momentti ja 13 §:n 2 momentti, sellaisena kuin niistä on 13 §:n 2 momentti laissa 342/1997, sekä
lisätään lakiin uusi 7 a, 12 a ja 12 b § seuraavasti:

4 §

Oleskelu ulkomailla

Sen lisäksi, mitä 3 §:n 1 momentissa säädetään, sosiaaliturvalainsäädäntöä sovelletaan, kun Suomessa asuva henkilö tilapäisesti oleskelee ulkomailla, jos ulkomailla oleskelun voidaan arvioida kestävän enintään vuoden ajan. Jos kuitenkin henkilö on oleskellut ulkomailla kolmen viimeksi kuluneen vuoden aikana yli puolet ajasta, häneen ei enää sovelleta sosiaaliturvalainsäädäntöä, ellei hänellä ole kiinteitä siteitä Suomeen.

5 §

Eräät palvelussuhteet

Sosiaaliturvalainsäädäntöä sovelletaan ulkomailla työskentelevään Suomen kansalaiseen, jos hän:

1) lähetettyyn henkilöstöön kuuluvana työskentelee Suomen ulkomaan edustuksessa ja on palvelussuhteessa Suomen valtioon;

2) on Suomen valtion päätoimisessa palveluksessa ulkomailla tai 1 kohdassa tarkoitetun henkilön yksityis palvelija, jos häneen välittömästi ennen palvelussuhteen alkamista sovellettiin sosiaaliturvalainsäädäntöä; tai

3) palvelee muussa edellä 1 kohtaan rinnastettavassa tehtävässä ja nauttii samoja etuoikeuksia ja -vapauksia kuin diplomaattiset edustajat ja on palvelussuhteessa suomalaisen työnantajaan.

Ulkoasiainministeriön tai muun 1 momentissa tarkoitetun työnantajan tulee viipymättä ilmoittaa kansaneläkelaitokselle tiedot 1 momentissa tarkoitettujen henkilöiden ulkomaan työn alkamisesta ja päättymisestä, työnteon keskeytyksistä sekä muista sosiaaliturvaan vaikuttavista seikoista.

7 §

Työskentely ja opiskelu ulkomailla

Sosiaaliturvalainsäädännön soveltamista voidaan hakemuksesta edelleen jatkaa ulko-

mailla yli vuoden oleskelevaan henkilöön, jolla on kiinteät siteet Suomeen ja joka:

1) suomalaisen työnantajan Suomesta lähettämänä on tämän työnantajan palveluksessa tai työnantajan kanssa samaan taloudelliseen kokonaisuuteen kuuluvassa ulkomaisessa emo-, tytär- tai sisaryrityksessä tai muussa sellaisessa yrityksessä, jossa sanotulla suomalaisella työnantajalla on määräämisvaltaa;

2) on suomalaisen työnantajan ulkomailla palvelukseensa ottama työntekijä;

3) on Suomesta lähetettynä kehitysyhteistyö- tai lähetystyötehtävissä;

4) opiskelee tai harjoittaa tieteellistä tutkimusta päätoimisesti; tai

5) palvelee määräaikaaisesti sellaisessa valtioiden välisessä järjestössä, jonka toimintaan Suomi osallistuu.

Kansaneläkelaitos päättää hakemuksesta sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta 1 momentissa tarkoitettuun henkilöön. Päätös annetaan määräajaksi, enintään viideksi vuodeksi siitä, kun henkilö siirtyi ulkomaille. Sosiaaliturvalainsäädännön soveltamista voidaan kuitenkin jatkaa enintään viisi vuotta kerrallaan, jos henkilöllä on edelleen kiinteät siteet Suomeen. Tällöin edellytetään lisäksi, että työskentely- tai opiskelumaasta ei voi saada kohtuullista sosiaaliturvaa tai että sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisen jatkamiselle on muu painava syy.

Hakemus sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta on tehtävä kansaneläkelaitokselle vuoden kuluessa siitä, kun 1 momentissa tarkoitettu henkilö siirtyi ulkomaille tai kun edellisen päätöksen voimassaolo päättyi. Määräajasta voidaan poiketa erityisestä syystä.

7 a §

Kiinteiden siteiden arviointi

Arvioitaessa onko henkilöllä 4 ja 7 §:ssä tarkoitettut kiinteät siteet Suomeen tulee harkinnan perustua henkilön tilanteen kokonaisvaltaiseen tarkasteluun. Arvioinnissa tulee ottaa huomioon Suomessa ja toisessa maassa asutun ajan pituus sekä perhesiteet. Osoituksena kiinteistä siteistä voidaan pitää toistuvaa oleskelua, asuntoa ja työeläketurvan järjestämistä Suomessa sekä muita näihin verrattavia seikkoja.

8 §

Perheenjäsenet

Perheenjäsenellä tarkoitetaan puolisoa ja lasta, joka ei ole täyttänyt 18 vuotta, sekä sellaista alle 25-vuotiasta lasta, joka päätoimisesti opiskelee tai on ammatillisessa koulutuksessa. Puolisoihin rinnastetaan nainen ja mies, jotka jatkuvasti elävät yhdessä avioliitonomaisissa olosuhteissa yhteisessä taloudessa.

12 a §

Ilmoitusvelvollisuus

Sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisalaan kuuluva henkilö on velvollinen viipymättä ilmoittamaan kansaneläkelaitokselle olosuhteissaan tapahtuneet muutokset, kuten Suomesta muuton ja Suomeen paluun, ulkomaan työn, opintojen tai tutkimustyön alkamisen ja päättymisen sekä toiminnan keskeytymisen, pääsyn oleskelumaan sosiaaliturvan piiriin sekä muista olosuhteiden muutoksista, jotka voivat vaikuttaa sosiaaliturvaan.

12 b §

Päätöksen muuttaminen

Jos olosuhteet tässä laissa tarkoitetun päätöksen antamisen jälkeen ovat muuttuneet siten, ettei edellytyksiä päätöksen antamiselle enää ole, kansaneläkelaitos voi muuttaa päätöstään olosuhteiden muuttumisen alkamisajankohdasta. Kansaneläkelaitoksen tässä pykälässä tarkoitettuun päätökseen saa hakea muutosta siten kuin 13 §:ssä säädetään.

13 §

Muutoksenhaku

Jos 1 §:ssä mainitun lain mukaisen asian ratkaiseminen riippuu siitä, onko henkilöä pidettävä Suomessa asuvana, on asianomaisella oikeus hakea muutosta mainitussa laissa säädetyssä järjestyksessä myös päätöksestä, joka koskee tämän lain soveltamista. Riippumatta siitä, mitä sairausvakuutuslaissa, lapsilisälaissa, äitiysavustuslaissa ja eläk-

keensaaajien asumistukilaissa säädetään, asianomaisella on oikeus saattaa tarkastuslautakunnan päätös, siltä osin kuin se koskee Suomessa asumista, vakuutus oikeuden ratkaistavaksi 1 momentissa tarkoitettulla tavalla. Jos Suomessa asumista koskeva kysymys ratkaistaan työttömyysturvalain mukaisesti ansioon suhteutettua työttömyyspäivärahaa koskevan asian yhteydessä, asiasta on ennen valituksen ratkaisemista hankittava kansaneläkelaitoksen lausunto.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 1999.

Tätä lakia sovellettaessa otetaan huomioon myös aika ennen tämän lain voimaantuloa.

Henkilöön, joka tämän lain tullessa voimaan tilapäisesti oleskelee ulkomailla lain voimaan tullessa voimassa olleen 4 §:n mukaisesti, sovelletaan sosiaaliturvalainsäädäntöä vuoden ajan siitä, kun hän lähti ulkomaille.

Henkilöön, johon sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleen 5 §:n 2 momentin 1 kohtaa, sovelletaan mainittua

5 §:ää edelleen vuoden ajan tämän lain voimaantulosta.

Tämän lain estämättä on kansaneläkelaitoksen lain voimaan tullessa voimassa olleen 7 §:n nojalla tekemä päätös sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta voimassa päätöksessä määrätyn ajan.

Kansaneläkelaitos ratkaisee hakemuksesta, sovelletaanko sosiaaliturvalainsäädäntöä 7 §:n 1 momentissa tarkoitettuun henkilöön ja hänen 8 §:ssä tarkoitettuun perheenjäseneensä, joihin ei ennen lain voimaantuloa sovellettu sosiaaliturvalainsäädäntöä. Hakemus on tehtävä vuoden kuluessa tämän lain voimaantulosta. Sosiaaliturvalainsäädäntöä sovelletaan tällöin tammikuun 1 päivästä 1999.

Tämän lain tullessa voimaan ulkomailla oleskelevan 7 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettun henkilön katsotaan 7 §:n 3 momenttia sovellettaessa siirtyneen ulkomaille tämän lain tullessa voimaan.

Tämän lain voimaan tullessa voimassa ollut 13 §:ää sovelletaan asioihin, joissa kansaneläkelaitos on antanut päätöksen ennen tämän lain voimaantuloa.

Helsingissä 8 päivänä joulukuuta 1998
